

CÉSAR BARBA

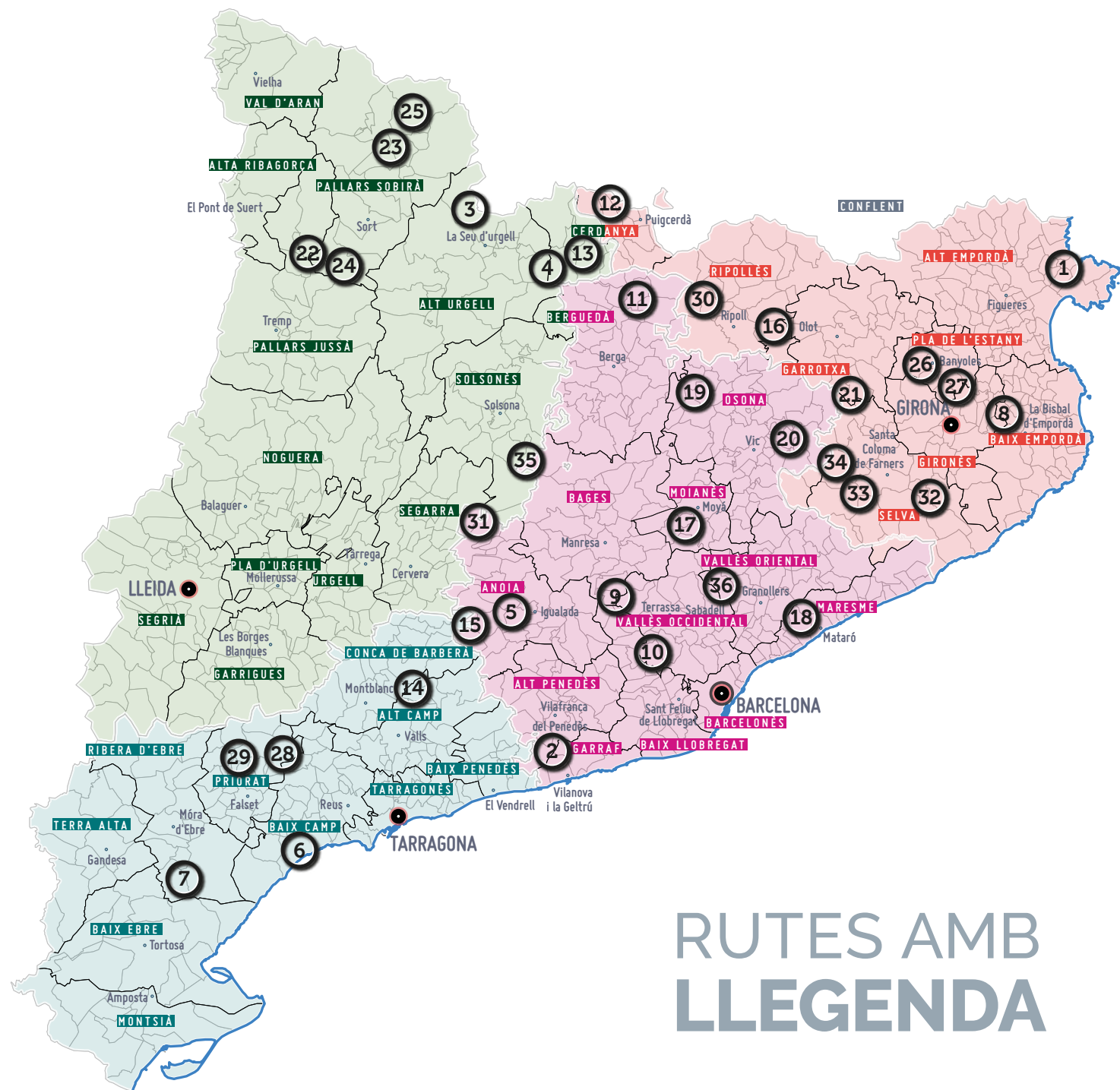
RUTES AMB LLEGENDA

CATALUNYA

sua
EDIZIOAK

Índex

1	Alt Empordà. L'OR DE SANT PERE DE RODES	8
2	Alt Penedès. A LA RECERCA DELS CARAGOLS MÀGICS	12
3	Alt Urgell. ELS MINAIRONS A LES VALLS DE VALIRA	16
4	Alt Urgell i Cerdanya. L'ANTIC BOIX DEL SANTUARI DE BOSCALT	20
5	Anoia. LA CÉRVOLA BLANCA DE SANT MARTÍ DE TOUS	26
6	Baix Camp. ELS DIPS DE PRATDIP	30
7	Baix Ebre. BENIFALLET, EL TERRITORI DE LES MARFANTES	34
8	Baix Empordà. UNES NOIES AMB PERSONALITAT	38
9	Baix Llobregat, Anoia i Bages. ELS CAMINS DE MONTSERRAT	42
10	Baix Llobregat i Vallès Occidental. EL PONT DEL DIABLE	46
11	Berguedà. MENÚ ESPECIAL A L'HOSTAL CREMAT DE BAGÀ	52
12	Cerdanya. DIVERSIÓ PER A BRUIXES I DIMONIS A L'ESTANY DE MALNIU	56
13	Cerdanya. EL TRESOR DE VÍLLEC	60
14	Conca de Barberà. EL CAVALLER QUE ACABÀ AMB EL DRAC	66
15	Conca de Barberà. PERE II DE QUERALT COR DE ROURE	70
16	Garrotxa i Ripollès. EL FORAT DEL DRAC	74
17	Maresme. LA CADIRA D'OR ENTERRADA	80
18	Moianès. EL TRESOR DELS SET CAMPANARS	84
19	Osona. RUTA DE LLEGENDES DE LLUÇÀ	88
20	Osona. TAVÈRNOLES I EL PLA DE LES BRUIXES	94
21	Osona i La Garrotxa. ROQUES ENCANTADES	100
22	Pallars Jussà. UN DIMONI PLURIOCCUPAT	106
23	Pallars Sobirà. EL MALL ABANDONAT DE ROTLLAN	110
24	Pallars Sobirà. LA CIUTAT SOTA L'AIGUA A L'ESTANY DE MONTCORTÉS	116
25	Pallars Sobirà. EL GENI EMPIPAT DEL METALL	120
26	Pla de l'Estany. EL MONSTRE DE L'ESTANY DE BANYOLES	124
27	Pla de l'Estany. L'ARBRE DE MAIG DE CORNELLÀ DEL TERRI	128
28	Priorat. LA DONZELLA TANCADA EN UNA COVA A SIURANA	134
29	Priorat. L'ENIGMA DEL REI	138
30	Ripollès. EL MITE DEL COMTE ARNAU	142
31	Segarra. UN DUBTE AMB CONSEQÜÈNCIES	148
32	La Selva. ENTRADA A L'INFERN PER L'ESTANY DE SILS	152
33	La Selva. ROCA DE LA PETJADA DEL DIMONI	156
34	La Selva. SANT MIQUEL DE LES FORMIGUES	162
35	Solsonès. EL ROC DE LA MARE DE DÉU	166
36	Vallès Oriental. ELS SUÍCIDIS DELS VIOLADORS	170

RUTES AMB LLEGENDA

INTRODUCCIÓ

Dimonis que aixequen ponts en un tres i no res. Tresors enterrats sota monuments megalítics. Bruixes que –no cal dir!– volen eixarrancades sobre escombres i fan malifetes. Nobles que no compleixen la paraula donada. Aparicions de Déu, la Verge i Jesucrist. Suïcidis per amor en plena batussa contra els àrabs. Gossos-vampirs que aterren un poble i una comarca senceres. Pedres sanadores. Arbres màgics. Fades que renten a la riba del riu. Follets amb un trastorn obsessiu-compulsiu per fer tota mena de coses... Els personatges de les llegendes catalanes potser no són molt originals, però sí ben variats. De fet, en la vella Eu-

ropa segurament trobarem protagonistes del folklore amb moltes semblances. No debades som un poble antic amb fal·lera per retrocedir la mirada fins a l'Edat Mitjana, aquells temps en que tot es podia explicar o bé mitjançant la intercessió divina o la de la misteriosa natura, a la qual se li trobaven pobladors fantàstics.

Als Països Catalans en general i al Principat en concret hem tingut la sort de comptar amb minuciosos, cabuts etnògrafs i folkloristes que van aplegar la tradició oral (a voltes, escrita), abans no arribessin aquests temps del segle XXI que ho arrassen tot amb la fina capa digital

Antics camins plens d'històries. ■

i que ens fa estar permanentment assabentats d'allò que esdevé al racó més allunyat del món, però que no sapiguem destriar entre una mula i un ase, un goja i un minairó, un pi i un avet. Noms d'investigadors com els de Joan Amades o Ramon Violant i Simorra per esmentar-ne només dos de molt destacats, haurien d'estar als altars que avui omplen actors, esportistes i famosos sense ocupació coneguda.

Caminar per la natura per mirar de trobar allò que no es pot fotografiar (que no vol dir que no existeixi), és una de les maneres de fer excursionisme més gratificants, perquè ens sedueix i ens condiciona alhora. I veiem en una plana boirosa la possibilitat de l'aparició d'una marfanta; en una tartera el treball esbojarrat de noctàmbuls minairons; en les aigües transparents d'un estany pirinenc el reflex dels pecadors que es van ofegar; en els fonaments d'un monestir empordanès la possibilitat de trobar el tresor amagat; en un dibuix abandonat al bosc el treball d'una fada amb molt bon gust. Ens estimula la imaginació i ens fa apreciar el territori d'una altra manera.

Aquest llibre ha anat a la recerca de llegendes catalanes, algunes de molt conegudes i d'altres no tant o gairebé gens. I a la vora d'aquells punts reconeixibles o passant-hi hem fet recorreguts que sempre tenen aquest puntal de la tradició i recorren senders de gran interès, que ens fan enfil·lar-nos per les muntanyes, baixar a les parts més fondes de les valls o, per descomptat, ensopegar amb pedres màgiques i aparicions divines. Penseu en quantes maredéus, quants sants, quants cops Jesús o el Déu pare protagonitzen llegendes. I quantes vegades és el mateix dimoni, pel qual sembla que en la nostra tradició n'hem tingut una obsessió. Potser fa segles, quan no es trobava una bona explicació per a un fet estrany, recórrer a la figura del diable era el més entenimentat.

La cova de la donzella de Siurana. ■

Trobareu, com sempre, excursions de tota mena, des de molt fàcils fins a les que reclamen experiència en muntanya. Estan escampades per tot el territori, i la quantitat de llegendes i històries locals és tan gran que en podríem haver fet moltíssimes més, segurament trobareu a faltar la sucosa llegenda del vostre poble o comarca que sempre heu sentit explicar a l'avi a la vora del foc. Disculpeu la tria.

Us donem totes les pistes per seguir els itineraris, així com els aspectes pràctics, com ara el transport necessari. Prengueu les precaucions obligades per passejar per la natura: planificar, calcular bé les forces pròpies, estar pendents de la previsió meteorològica, equipar-se i alimentar-se adequadament. A voltes us recomanarem que porteu un dispositiu electrònic per descarregar el track de la ruta i així evitar pèrdues per viaranyos poc o gens marcats. L'objectiu és gaudir de tot allò que apareix a simple vista... i d'allò que no és tan evident.

Les pedres gravades de Savassona, disperses al pla de Tavèrnoles o pla de Sant Feliuet, han estat motiu de multitud de llegendes i d'interpretacions populars. Segons una de les històries més conegudes, els gravats d'aquestes pedres els van fer unes bruixes enemistades amb el baró de Savassona, com a signe de venjança i d'avertiment.

Explica la llegenda que el baró de Savassona estava molt lligat a la Inquisició i havia participat del tribunal en un procés de bruixeria, on la inculpada havia estat víctima de tortures i finalment penjada a la forca. L'existència de pedres amb estranys gravats és per alguns la prova que donarien veracitat a aquests antecedents. Conegut com Jaciment neolític de Savassona, entre aquestes roques destaquen l'anomenada Pedra del Sacrifici, de més de vuit metres d'altura, en la qual s'hi van descobrir restes de dos sepulcres datats entre el 2500 i el 1800 a.C.; i la Pedra de les Bruixes, amb una gran densitat i diversitat de gravats de diferents èpoques (des de l'edat de bronze a l'edat mitjana), molts sense una interpretació clara, i on s'hi diu que les bruixes realitzaven els seus aquelarres. I tot això a l'ombra d'un atapeït bosc de pins i alzines, revestit de molsa i falgueres, que acaba de donar una atmosfera misteriosa a tot plegat.

BOSC DE SAVASSONA

Iniciarem la ruta a Tavèrnoles, a l'aparcament situat al costat del cementiri del poble. Sortim pel camí que voreja el camp sant seguint els senyals de Mirador de Tavèrnoles. Als pocs metres deixem el camí per un corriol que surt cap a l'esquerra i en pujada forta i que ràpida-

ment ens porta al mirador, que amb sol 586 metres d'altura ofereix una àmplia panoràmica de la plana d'Osona i, al darrere, a alguns dels pic més emblemàtics del Pirineu, des de la serra del Cadí al Puigmal.

Continuem per un sender que surt darrere el mirador en pujada més suau. El camí és net i fressat, envoltat pel bosc de Savassona. Caminem per aquest sender uns sis-cents

cinquanta metres, atents a un corriol que surt cap a l'esquerra, senyalitzat amb una fita de pedres, i que s'endinsa al bosc. El sender ens porta fins a un mirador natural assentat sobre pedra, després del qual seguim el sender mig amagat a l'esquerra que ens porta fins al castell de Savassona. El castell està documentat d'ençà l'any 890, sota el domini dels vescomtes d'Osona i regit pels cavallers

Castell de Savassona. ■

de Savassona. Fou renovat als segles XVII i XIX i conserva elements medievals, murs de defensa i una torre triangular a l'interior.

Seguim la pista d'accés al castell uns pocs metres i baixem a una altra pista que surt a l'esquerra, que seguim en sentit invers al que anàvem. Arribem així a una carretera d'asfalt que, cap a l'esquerra, dóna accés a Sant Pere de Savassona, una capella romànica construïda cap a 1060, amb façanes ornamentades

amb els clàssics motius llombardes. Tornem al camí pel qual veníem i, creuat l'asfalt, seguim un corriol poc visible al principi que ens porta a la carretera BV-5213, que va de Tavèrnoles al parador de Sau. Creuem la carretera i seguim un camí que veiem a l'esquerra. Deixem de banda un camí senyalitzat que surt a l'esquerra i pugem per un corriol que transcorre pel mig de grans roques, i que ens porta primer a la Pedra del Sacrifici, delimitada amb un cor-

dill i senyalitzada amb un plafó explicatiu. La roca de grans dimensions va ser objecte d'excavacions arqueològiques i els materials resultants es conserven al museu Episcopal de Vic.

Tornem uns metres enrere de la pedra per fer l'ascensió a l'ermita de Sant Feliuet. El darrer tram pugem per una escala de pedra medieval, que s'enfila a l'abric d'una curiosa balma. Sant Feliuet és una església preromànica, assentada en un planell de roca viva i envoltada de

tombes antropomorfes i una cisterna tallada a la roca. Ara cal desfer el corriol de pujada i girar a l'esquerra. A pocs metres trobarem una gran roca amb forma de cub tombat, el Dau. Seguim els rètols, situats a l'altra banda de la pineda, que ens porten ràpidament a la Pedra de les Bruixes. Té una gran varietat de gravats de caràcter simbòlics. Al plafó es pot veure una reproducció amb tots els dibuixos de la pedra. Seguint el corriol trobem la darrera roca, la Pedra de l'Home, un dels gravats més espectaculars del conjunt, una figura humana amb un cap molt gran, on s'han dibuixat incisions que representen els ulls i la boca o el nas.

■ Grans roques del Jaciment neolític de Savassona.

Mirador de la pedrera Font de la Fradera. ■

Continuem endavant seguint els senyals cap a Tavèrnoles i Sant Pere de Casserres. En arribar a una cruïlla bé senyalitzada deixem de banda el GR-151 i el PR-C 40, per seguir el GR-210 cap a la dreta. El camí baixa costerut fins a una altra cruïlla amb un pal de senyalització, on seguim a la dreta una pista àmplia en direcció a Sant Pere de Casserres. Fem dos-cents metres per la pista i seguim un corriol a l'esquerra, poc visible al principi, que baixa pel mig del bosc. El corriol gira a l'esquerra i es fa més evident, per arribar a un mas abandonat (Passarella), just a sobre del pantà de Sau. Girem a l'esquerra en la masia i després a la dreta en la pista d'accés, i anem vorejant la pedrera Font de la Fradera, amb bones vistes dels meandres del pantà. Arribem a una corba del camí on seguim a l'esquerra i en pujada fins a la carretera que porta a la pedrera. Deixem la carretera a l'esquerra i pugem per un corriol fins a les ruïnes del castell s'Avellana, amb bones vistes de tot l'entorn.

Claustre de Santa Magdalena de Conangle. ■

Baixem del castell i continuem pel sender que va pujant a la dreta, cap al Puig de Conangle. Passem una cassetta de pedra i travessem un altiplà, amb bones vistes i magnífics exemplars d'alzines, per anar a buscar una porta metàl·lica en el límit del camp barrat, que dóna accés a l'església de Santa Magdalena de Conangle. Es tracta d'una capella d'origen romànic construïda entorn de 1231, sobre un alt i ampli meandre del riu Ter, formada per l'església, les capelles

laterals, el campanar i un claustre neoclàssic adossat el 1960, provinent del convent de carmelites descalços de Sant Josep de Vic. Durant la guerra de 1936-39 es va cremar un sant crist de fusta molt apreciat, al qual, segon la llegenda, li creixien les ungles i l'ermitana les hi tallava. Era molt venerat per les dones prenyades i el treien quan convenia que plogués.

Sortim de Santa Magdalena per la pista que baixa fent ziga-zagues, que podem escorçar

per diverses dreceres. Passat l'accés a la Teuleria de Salou, sortim de la pista per un corriol a l'esquerra, per travessar un rierol i accedir al pou de glaç de Salou, molt bé conservat. Des del pou sortim a la carretera, passem pel mig del mas la Bauma, i seguint la pista arribem novament a Tavèrnoles pel barri del Roquet, que creuem pel seu carrer principal fins a la rotonda d'accés al poble i l'aparcament al costat del cementiri, on van començar la ruta.